

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEP SODIŠČA (deseti senat)

z dne 17. julija 2023 *

„Predhodno odločanje – Člen 99 Poslovnika Sodišča – Odgovor, o katerem je mogoče jasno sklepati na podlagi sodne prakse – Pristojnost, pravo, ki se uporablja, priznavanje in izvrševanje odločb ter sprejemljivost in izvrševanje javnih listin v dednih zadevah ter uvedba evropskega potrdila o dedovanju – Uredba (EU) št. 650/2012 – Člen 10(1)(a) – Subsidiarna pristojnost – Člen 267 PDEU – Obveznost upoštevanja navodil višjega sodišča“

V zadevi C-55/23 [Jurtukała]ⁱ,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie (okrajno sodišče v Szczecinu, pristojno za desni breg in zahod, Poljska) z odločbo z dne 6. decembra 2022, ki je na Sodišče prispela 3. februarja 2023, v postopku

PA

ob udeležbi

MO,

SODIŠČE (deseti senat),

v sestavi D. Gratsias, predsednik senata, M. Ilešič (poročevalec) in I. Jarukaitis, sodnika,

generalni pravobranilec: M. Campos Sánchez-Bordona,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi odloženo z obrazloženim sklepom v skladu s členom 99 Poslovnika Sodišča,

sprejema naslednji

Sklep

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 10(1)(a) Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin

* Jezik postopka: poljščina.

ⁱ — Ime te zadeve je izmišljeno. Ne ustreza resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (UL 2012, L 201, str. 107, in popravki UL 2012, L 344, str. 3, UL 2013, L 60, str. 140, in UL 2019, L 243, str. 9) ter člena 267 PDEU.

- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru sodnega postopka, začetega na zahtevo PA, v zvezi z določitvijo dedičev njenega brata, ki je umrl 9. maja 2020 v Hamburgu (Nemčija).

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodnih izjavah 23 in 30 Uredbe št. 650/2012 je navedeno:

„(23) Zaradi vse večje mobilnosti evropskih državljanov bi bilo treba zaradi zagotovitve pravilnega delovanja pravosodja v Evropski uniji in zagotovitve obstoja resnične navezne okoliščine med dedovanjem in državo članico, v kateri se izvaja pristojnost, v tej uredbi določiti, da mora biti splošna navezna okoliščina za določitev pristojnosti in tudi prava, ki se uporablja, običajno prebivališče zapustnika v trenutku njegove smrti. [...]

[...]

(30) Da bi zagotovili, da lahko sodišča vseh držav članic iz istih razlogov izvajajo pristojnost za odločanje o dedovanju po osebah, ki ob smrti niso imele običajnega prebivališča v državi članici, bi bilo treba v tej uredbi taksativno in po pomembnosti naštetih razloge, na podlagi katerih je mogoče izvajati takšno subsidiarno pristojnost.“

- 4 Poglavje II te uredbe, ki se nanaša na „Pristojnost“, med drugim zajema člene od 4 do 10 in 15 te uredbe.

- 5 Člen 4 navedene uredbe, naslovljen „Splošna pristojnost“, določa:

„Sodišča države članice, v kateri je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče, so pristojna za odločanje o celotnem dedovanju.“

- 6 Člen 5 iste uredbe, naslovljen „Dogovor o izbiri sodišča“, v odstavku 1 določa:

„Če je pravo, ki ga je zapustnik izbral za urejanje dedovanja po njem v skladu s členom 22, pravo države članice, se zadevne stranke lahko dogovorijo, da je za odločanje o vseh vprašanjih, povezanih z dedno zadevo, izključno pristojno sodišče oziroma sodišča te države članice.“

- 7 V členih od 6 do 9 Uredbe št. 650/2012 so določeni pogoji, pod katerimi se uporablja člen 5(1) navedene uredbe.

- 8 Člen 10 navedene uredbe, naslovljen „Subsidiarna pristojnost“, določa:

„1. Če zapustnik ob smrti nima običajnega prebivališča v državi članici, so za odločanje o celotnem dedovanju vseeno pristojna sodišča države članice, v kateri je zapuščina, če:

(a) je bil zapustnik ob smrti državljan te države članice ali, če tega ni,

- (b) je imel zapustnik prejšnje običajno prebivališče v navedeni državi članici, pod pogojem, da od spremembe običajnega prebivališča do začetka postopka pred sodiščem ni preteklo več kot pet let.
2. Če ni pristojno nobeno sodišče v državi članici v skladu z odstavkom 1, so sodišča države članice, v kateri se nahaja zapuščina, vseeno pristojna za odločanje o tem premoženju.“
- 9 Člen 15 iste uredbe, naslovljen „Preizkus pristojnosti“, določa:
- „Če se pred sodiščem države članice začne postopek v dedni zadevi, za katero to sodišče po tej uredbi ni pristojno, se sodišče po uradni dolžnosti izreče za nepristojno.“
- 10 V poglavju III Uredbe št. 650/2012, naslovljenem „Pravo, ki se uporablja“, člen 22 te uredbe, naslovljen „Izbira prava“, v odstavku 1 določa:
- „Oseba lahko za pravo, ki ureja celotno dedovanje po njej, izbere pravo države, katere državljanstvo ima v času izbire ali ob smrti.
- [...]“

Poljsko pravo

- 11 Člen 386(6) ustawa – Kodeks postępowania cywilnego (zakon o zakoniku o civilnem postopku) z dne 17. novembra 1964 v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari (Dz. U. iz leta 2021, pozicija 1805; v nadaljevanju: zakonik o civilnem postopku), določa:

„Pravna presoja, izražena v obrazložitvi sodbe sodišča druge stopnje, je zavezujoča tako za sodišče, ki mu je bila zadeva predložena, kot tudi za sodišče druge stopnje pri ponovnem sojenju. Vendar to ne velja, če je prišlo do spremembe pravnega ali dejanskega stanja ali če je Sąd Najwyższy [(vrhovno sodišče, Poljska)] po sodbi sodišča druge stopnje v sklepu o rešitvi pravnega vprašanja izrazilo drugačno pravno oceno.“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

- 12 BF (v nadaljevanju: zapustnik), poljski državljan, je umrl 9. maja 2020 v Hamburgu.
- 13 PA, sestra zapustnika, je pri Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie (okrajno sodišče v Szczecinu, pristojno za desni breg in zahod, Poljska), ki je predložitveno sodišče, vložila zahtevo za določitev dedičev zapustnika.
- 14 PA je v zahtevi navedla, da je imel njen brat zadnje običajno prebivališče v Hamburgu, da je bil lastnik nepremičnin na Poljskem in da ni izbral prava, ki ureja dedovanje po njem. Poudarila je tudi, da so se sin zapustnika, njegova žena, mati, nečakinja in ona sama pred nemškim sodiščem dediščini odpovedali.

- 15 Predložitveno sodišče je s sklepom z dne 30. avgusta 2022 zahtevo PA zavrnilo z obrazložitvijo, da poljska sodišča niso pristojna za odločanje o dedovanju po zapustniku, čigar zadnje običajno prebivališče je bilo v državi članici, ki ni Republika Poljska. Sodišče ni uporabilo pravila o subsidiarni pristojnosti iz člena 10(1)(a) Uredbe št. 650/2012, ker je menilo, da se nanaša le na zapustnike, katerih zadnje običajno prebivališče ni bilo v državi članici.
- 16 Sąd Okręgowy w Szczecinie (okrožno sodišče v Szczecinu, Poljska), pri katerem je bila vložena pritožba, je s sklepom z dne 14. novembra 2022 razveljavilo sklep z dne 30. avgusta 2022, pri čemer je menilo, da je bila razlaga člena 10(1)(a) Uredbe št. 650/2012, ki jo je uporabilo predložitveno sodišče, napačna. Po mnenju Sąd Okręgowy w Szczecinie (okrožno sodišče v Szczecinu, Poljska) je s tem členom subsidiarna pristojnost podeljena državi članici, v kateri je pokojnik zapustil premoženje in katere državljan je bil, čeprav njegovo običajno prebivališče ni bilo v tej državi članici.
- 17 Predložitveno sodišče, ki ponovno odloča o zadevi v glavni stvari, se ne strinja z razlago člena 10(1)(a) Uredbe št. 650/2012, ki jo je sprejelo Sąd Okręgowy w Szczecinie (okrožno sodišče v Szczecinu, Poljska) in ki je po njegovem mnenju v nasprotju z dobesednim pomenom člena in cilji Uredbe št. 650/2012.
- 18 Predložitveno sodišče navaja, da je v skladu z nacionalnim pravom sodišče, ki odloča o zadevi, vezano na razlago prava Unije, ki jo je sprejelo višje sodišče, tudi če je ta napačna, tako da bi bilo mogoče zadevno nasprotje v zvezi z razlago prava Unije rešiti le z odgovorom Sodišča na vprašanje za predhodno odločanje. V zvezi s tem poudarja, da ni v nobeni določbi nacionalnega prava izrecno navedeno, da bi mu odgovor Sodišča omogočal, da se oddalji od uporabe razlage višjega sodišča. Vendar meni, da mora imeti za to, da bi prispevalo k uresničevanju ciljev iz člena 267 PDEU, možnost, da v celoti upošteva razlago prava Unije, podano v sodbi v okviru predhodnega odločanja, tudi če se ta razlaga razlikuje od razlage nacionalnega višjega sodišča v zadevi v glavni stvari.
- 19 V teh okoliščinah je Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie (okrajno sodišče v Szczecinu, pristojno za desni breg in zahod, Poljska) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
 - „1. Ali je treba člen 10(1)(a) Uredbe [št. 650/2012] razlagati tako, da se uporablja le, če pokojnik ni imel stalnega prebivališča v nobeni državi članici, ki jo zavezuje ta uredba, ali pa je na podlagi tega člena subsidiarno pristojna država članica, v kateri je imel pokojnik premoženje in katere državljanstvo je imel ob smrti, čeprav je imel ob smrti običajno prebivališče v drugi državi članici, ki jo ta uredba zavezuje?
 2. Ali je treba pravo Unije, zlasti člen 267 PDEU, razlagati tako, da nasprotuje pravilu nacionalnega prava, v skladu s katerim je sodišče vezano na pravno presojo sodišča višje stopnje, ki se nanaša na razlago evropskega prava in je v nasprotju z razlago, ki jo je Sodišče Evropske unije podalo v sodbi v okviru predhodnega odločanja?“

Vprašnji za predhodno odločanje

- 20 Če je iz sodne prakse mogoče jasno sklepati, kakšen je odgovor na postavljeno vprašanje, ali če odgovor na tako vprašanje ne dopušča nobenega razumnega dvoma, lahko Sodišče v skladu s členom 99 Poslovnika na predlog sodnika poročevalca in po opredelitvi generalnega pravobranilca kadar koli odloči z obrazloženim sklepom.
- 21 V obravnavani zadevi Sodišče meni, da glede prvega vprašanja člen 10(1)(a) Uredbe št. 650/2012 ne dopušča nobenega razumnega dvoma, glede drugega vprašanja pa, da je mogoče o razlagi prava Unije, ki jo zahteva predložitveno sodišče, jasno sklepati iz sodbe z dne 5. oktobra 2010, Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581). Zato je treba v tej zadevi uporabiti člen 99 Poslovnika.

Prvo vprašanje

- 22 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 10(1)(a) Uredbe št. 650/2012 razlagati tako, da se pravilo o subsidiarni pristojnosti iz te določbe uporabi le, če je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče v državi članici, za katero ta uredba ni zavezujoča, ali v tretji državi.
- 23 V zvezi s tem je treba opozoriti, da člen 4 Uredbe št. 650/2012 določa pravilo o splošni pristojnosti, v skladu s katerim so za odločanje o celotnem dedovanju pristojna sodišča države članice, v kateri je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče.
- 24 Če je imel zapustnik običajno prebivališče v državi članici, lahko v skladu s členi od 5 do 9 Uredbe št. 650/2012 postanejo pristojna sodišča druge države članice, katere državljan je bil, če je zapustnik v skladu s členom 22 navedene uredbe izbral pravo te države članice kot pravo, ki ureja celotno dedovanje po njem.
- 25 Poleg tega člen 10(1)(a) Uredbe št. 650/2012 določa pravilo o subsidiarni pristojnosti, v skladu s katerim so za odločanje o celotnem dedovanju pristojna sodišča države članice, v kateri je zapuščina, če je bil zapustnik ob smrti državljan te države članice. Vendar je, kot izhaja iz besedila prvega dela člena 10(1) te uredbe, subsidiarna pristojnost, ki temelji na tej določbi, predvidena le, če zapustnik ob smrti nima običajnega prebivališča v državi članici.
- 26 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Sodišče pri razlagi člena 10(1)(a) Uredbe št. 650/2012 v sodbi z dne 7. aprila 2022, V A in Z A (Subsidiarna pristojnost v dednih zadevah) (C-645/20, EU:C:2022:267), pojasnilo, da je edini namen člena 4 te uredbe in njenega člena 10(1) opredeliti enotna merila sodne pristojnosti za odločanje o celotnem dedovanju. Ta člen 10, ki je umeščen v poglavje II navedene uredbe, ki določa celoto pravil o pristojnosti v dednih zadevah, določa subsidiarno pristojnost glede na splošno pristojnost, določeno s pravilom iz člena 4 navedene uredbe, ki določa sodišča v kraju običajnega prebivališča zapustnika kot sodišča, pristojna za odločanje o celotni zadevni zapuščini (sodba z dne 7. aprila 2022, V A in Z A (Subsidiarna pristojnost v dednih zadevah), C-645/20, EU:C:2022:267, točka 30).
- 27 V tem okviru je Sodišče pojasnilo, da ni hierarhičnega razmerja med sodiščem, določenim v členu 4 Uredbe št. 650/2012, in sodiščem, določenim v členu 10 te uredbe, saj se vsak od njiju nanaša na različne primere. Prav tako dejstvo, da so pristojnosti iz člena 10 te uredbe opredeljene kot „subsidiarne“, ne pomeni, da je ta določba manj zavezujoča od tiste iz člena 4 navedene uredbe, ki se nanaša na splošno pristojnost. V zvezi s tem je treba ugotoviti, da uporaba izraza „vseeno“ v členu 10(1) navedene uredbe kaže na to, da se ta določba nanaša na pravilo

o pristojnosti, enakovredno in dopolnilno pravilo o splošni pristojnosti iz člena 4 te uredbe, tako da je treba v primeru neuporabe zadnjenavedenega člena preveriti, ali so merila pristojnosti, določena v navedenem členu 10, izpolnjena (sodba z dne 7. aprila 2022, V A in Z A (Subsidiarna pristojnost v dednih zadevah), C-645/20, EU:C:2022:267, točki 33 in 34).

- 28 Poleg tega je Sodišče odločilo, da ta pravila o sodni pristojnosti za odločanje o celotnem dedovanju zainteresiranim strankam ne dajejo možnosti, da glede na svoje interese izberejo sodišče države članice, razen na podlagi člena 5 navedene uredbe, ki se uporablja, če zapustnik izbere pravo, ki se uporablja za njegovo dedovanje (sodba z dne 7. aprila 2022, V A in Z A (Subsidiarna pristojnost v dednih zadevah), C-645/20, EU:C:2022:267, točka 32).
- 29 Kar zadeva zlasti okoliščine, v katerih je Sodišče sprejelo takšno razlago, je treba opozoriti, da je Sodišče v točki 25 sodbe z dne 7. aprila 2022, V A in Z A (Subsidiarna pristojnost v dednih zadevah) (C-645/20, EU:C:2022:267), izhajalo iz predpostavke, da je imel zapustnik običajno prebivališče v Združenem kraljestvu, to je v državi članici, za katero Uredba št. 650/2012 tudi pred izstopom te države iz Unije ni bila zavezujoča. Sodišče je za razlago člena 10 te uredbe ugotovilo, da se lahko pravila o pristojnosti iz tega člena uporabijo, če je imel zapustnik običajno prebivališče v državi članici Unije, za katero navedena uredba ni zavezujoča.
- 30 V obravnavani zadevi je imel zapustnik, kot izhaja iz predložitvene odločbe, zadnje običajno prebivališče v Nemčiji in ni izbral prava, ki se uporablja za odločanje o celotnem dedovanju po njem.
- 31 V teh okoliščinah iz nedvoumnega besedila člena 10(1)(a) Uredbe št. 650/2012 jasno izhaja, da se ta določba ne uporablja v položaju, kot je ta iz postopka v glavni stvari, v katerem je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče v državi članici, za katero je ta uredba zavezujoča.
- 32 Ob upoštevanju vseh zgoraj navedenih preudarkov je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 10(1)(a) Uredbe št. 650/2012 razlagati tako, da se pravilo o subsidiarni pristojnosti iz te določbe uporabi le, če je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče v državi članici, za katero ta uredba ni zavezujoča, ali v tretji državi.

Drugo vprašanje

- 33 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali pravo Unije, zlasti člen 267 PDEU, nasprotuje temu, da je nacionalno sodišče, ki odloča po tem, ko je višje sodišče razveljavilo njegovo odločbo, v skladu z nacionalnim procesnim pravom vezano na pravno presojo tega višjega sodišča, če ta presoja ni v skladu s pravom Unije, kot ga razlaga Sodišče.
- 34 V zvezi s tem v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča člen 267 PDEU nacionalnim sodiščem daje najširšo diskrecijsko pravico glede predložitve vprašanja Sodišču, če ugotovijo, da se v zadevi, o kateri odločajo, pokažejo vprašanja glede razlage ali presoje veljavnosti določb prava Unije, ki so nujna za rešitev spora, o katerem odločajo (sodba z dne 5. oktobra 2010, Elchinov, C-173/09, EU:C:2010:581, točka 26 in navedena sodna praksa).
- 35 Prav tako je treba opozoriti, da je sodba, ki jo Sodišče izreče v okviru predhodnega odločanja, zavezujoča za nacionalno sodišče glede razlage ali veljavnosti zadevnih aktov institucij Unije za rešitev spora v glavni stvari (sodba z dne 5. oktobra 2010, Elchinov, C-173/09, EU:C:2010:581, točka 29 in navedena sodna praksa).

- 36 V zvezi s tem je nacionalno sodišče, ki je uporabilo možnost, ki mu jo daje člen 267, drugi odstavek, PDEU, za rešitev spora v glavni stvari, vezano na razlago zadevnih določb, ki jo je podalo Sodišče, in mora glede na okoliščine primera odstopiti od presoje hierarhično višjega sodišča, če glede na to razlago ocenjuje, da ta presoja ni v skladu s pravom Unije (sodbi z dne 5. oktobra 2010, Elchinov, C-173/09, EUC:2010:581, točka 30, in z dne 9. septembra 2021, Dopravní podnik hl. m. Prahy, C-107/19, EU:C:2021:722, točka 46).
- 37 Poleg tega iz načela primarnosti prava Unije izhaja, da ima nacionalno sodišče, ki v okviru svojih pristojnosti uporablja določbe prava Unije, če ne more podati razlage nacionalne ureditve, ki bi bila v skladu z zahtevami prava Unije, dolžnost zagotoviti polni učinek teh določb, pri čemer lahko po potrebi odloči, da ne bo uporabilo neskladne določbe nacionalne zakonodaje, ne da bi mu bilo treba zahtevati ali čakati predhodno odpravo te določbe po zakonodajni poti ali kakšnem drugem ustavnem postopku (sodbi z dne 5. oktobra 2010, Elchinov, C-173/09, EUC:2010:581, točka 31 in navedena sodna praksa, in z dne 9. septembra 2021, Dopravní podnik hl. m. Prahy, C-107/19, EU:C:2021:722, točka 45 in navedena sodna praksa).
- 38 Zlasti glede obstoja pravil nacionalnega prava, ki določajo, da je nacionalno sodišče brezpogojno vezano na razlago prava Unije, ki jo je podalo drugo nacionalno sodišče, je Sodišče že odločilo, da pravo Unije nasprotuje temu, da bi bilo za nacionalno sodišče zavezujoče nacionalno pravilo, na podlagi katerega je vezano na presojo višjega nacionalnega sodišča, če se izkaže, da ta presoja ni v skladu s pravom Unije (sodba z dne 5. oktobra 2010, Elchinov, C-173/09, EU:C:2010:581, točka 32).
- 39 V teh okoliščinah zahteva po zagotovitvi polnega učinka prava Unije vključuje obveznost nacionalnih sodišč, da po potrebi spremenijo ustaljeno sodno prakso, če ta temelji na razlagi nacionalnega prava, ki ni združljiva s pravom Unije (sodba z dne 9. septembra 2021, Dopravní podnik hl. m. Prahy, C-107/19, EU:C:2021:722, točka 47 in navedena sodna praksa).
- 40 Iz tega sledi, da ima predložitveno sodišče v obravnavanem primeru dolžnost zagotoviti polni učinek člena 267 PDEU, pri čemer lahko po potrebi odloči, da ne bo uporabilo nacionalnih postopkovnih določb, v tem primeru določb člena 386(6) zakonika o civilnem postopku, ki mu nalagajo uporabo prava, kot ga razlaga Sąd Okręgowy w Szczecinie (okrožno sodišče v Szczecinu, Poljska), če ta razlaga ni združljiva s pravom Unije, kot ga razlaga Sodišče.
- 41 Ob upoštevanju vseh zgoraj navedenih preudarkov je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba pravo Unije, zlasti člen 267 PDEU, razlagati tako, da nasprotuje temu, da je nacionalno sodišče, ki odloča po tem, ko je višje sodišče razveljavilo njegovo odločbo, v skladu z nacionalnim procesnim pravom vezano na pravno presojo tega višjega sodišča, če ta presoja ni v skladu s pravom Unije, kot ga razlaga Sodišče.

Stroški

- 42 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških.

Iz teh razlogov je Sodišče (deseti senat) sklenilo:

- 1. Člen 10(1)(a) Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju**

je treba razlagati tako, da

se pravilo o subsidiarni pristojnosti iz te določbe uporabi le, če je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče v državi članici, za katero ta uredba ni zavezujoča, ali v tretji državi.

2. Pravo Unije, zlasti člen 267 PDEU,

je treba razlagati tako, da

nasprotuje temu, da je nacionalno sodišče, ki odloča po tem, ko je višje sodišče razveljavilo njegovo odločbo, v skladu z nacionalnim procesnim pravom vezano na pravno presojo tega višjega sodišča, če ta presoja ni v skladu s pravom Unije, kot ga razlaga Sodišče.

Podpisi